

Seksuaalse väärkohtlemise ennetamine

Sildid:

- [vägivald](#) [1]
- [kuriteoennetus](#) [2]
- [alaealised](#) [3]

Minu keha on minu oma

Valminud on raamat "Mina olen enda oma". Vaata lähemalt [siit](#) [4] ja [siit](#) [5]. Raamatu juurde kuulub [juhendmaterjal](#) [6], mis on mõeldud lapsevanematele ning õpetajatele. Raamat kuni kümneaastastele lastele ja nende vanematele, milles olevad lood pakuvad lahendusi, kuidas ebameeldivates olukordades toime tulla, ennast kehtestada ja piire seada.

Venekeelne raamat ning audioraamat on kättesaadav [siit](#). [7]

Minu keha ja turvalisus

On valminud „[Minu keha ja turvalisus. Teadmised, oskused ja hoiakud](#) [8]“ plakat lastele, lapsevanematele, lastega töötavatele spetsialistidele. Plakat selgitab lihtsas keeles, mida laps peab teadma, oskama ja kuidas suhtuma oma ja teiste inimeste kehasse, isiklikesse kehapiirkondadesse ja puudutustesse. Kolme sammu reegel õpetab, mida teha ebamugava olukorra või puudutuse korral.

Lastega töötamise piirang

Eestis kehtib lastega töötamise piirang, mis tagab, et lastega kokkupuutuvatele kutsealadele ei pääseks töötama isikud, keda on karistatud või kes on sundravile määratud inimkaubanduse, seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude, prostitutsiooni- ja lastepornograafia seotud kuritegude eest. Tegu on eluaegse keeluga.

Lastekaitseaduse § 20 järgi ei tohi lastega töötada ka isikud, kellel on kehtiv karistus näiteks raske tervisekahjustuse tekitamise või kehalise väärkohtlemise paragrahvi alusel.

§ 20. Lastekaitsetöötajana ja lapsega töötava isikuna töötamise piirangud

(1) Lastekaitsetöötajana ja lapsega töötava isikuna ei tohi tegutseda isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi karistusseadustiku §-des 113, 114, 116, 133–133³, 141–145¹, 175, 175¹ või 178–179 sätestatud kuriteo eest, mille karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud või mille karistusandmed on karistusregistrist kustutatud ja kantud karistusregistri arhiivi.

(2) Lastekaitsetöötajana ja lapsega töötava isikuna ei tohi tegutseda isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi karistusseadustiku §-des 118, 121, 122, § 134 lõike 2 punktis 2, § 135 lõikes 2, § 136 lõikes 2, § 138¹ lõike 2 punktis 2, § 140 lõikes 2 või §-des 172–174, 180, 182, 182¹, 185, 187 või § 200 lõike 2 punktis 4 või 5 sätestatud kuriteo eest, mille karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud.

(3) Kui lastega töötamiseks käesoleva seaduse § 18 lõike 2 tähenduses on vajalik tegevusluba, on selle andmiseks õigustatud isik kohustatud jälgima käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud piirangutest kinnipidamist.

Tööandja omakorda on kohustatud veenduma, et isik, keda tööle võtta soovitakse, ei ole eelnimetatud kuritegude eest karistatud. See tähendab, et vastavatel tööandjatel tekib kohustus enne isiku töölevõtmist kontrollida karistusregistrit, kas isik on selliste kuritegude eest süüdi mõistetud. Tööandjat, kes võtab tööle isiku, kellel on seaduse järgi lastega töötamine keelatud, võib karistada rahatrahviga.

Lastega töötavaks isikuks on töös või kutsetegevuses lapsega vahetult kokku puutuv inimene. Samuti on selliseks isikuks vabatahtlikus tegevuses, asendusteenistuses teenimisel, tööturuteenuste osutamisel või praktikandina lapsega vahetult kokku puutuv inimene. Kui lastega töötamiseks on vajalik tegevusluba, on tegevusloa andmiseks õigustatud isik samuti kohustatud jälgima lastega töötamise piirangutest kinnipidamist. Lapsega töötava isiku all peetakse silmas kõiki lasteasutuses töötavaid või teistel eelnimetatud juhtudel (nt praktikandina) lasteasutuses tegutsevad isikuid, kes lastega vahetult kokku puutuvad (nt õpetaja, noorsootöötaja, noortelaagri töötaja). Niisamuti isikuid, kellele ametijuhendi või töö iseloomu tõttu tuleb lastega vahetult kokku puutuda teistes, mitte ainult lastele mõeldud asutustes (näiteks haigla sotsiaaltöötaja, noorsootöötajate või noortelaagri töötaja). Samamoodi on selline isik politseiametnik, kelle ametijuhendijärgsed ülesanded eeldavad tööd lastega (noorsoopolitsei).

Samas ei ole eesmärgiks piirata kõikide lastega kokku puutuvate isikute töötamise võimalust, vaid silmas peetakse neid isikuid, kelle puhul ametijuhend, seadus või töö iseloom seda eeldab. Näitena võib veel tuua otse ja vahetult lastele teenuseid osutavad mittetulundusühingud ja äriühingud (eri liiki nõustamine, vabaajaürituste korraldamise puhul isikud, kes lastega vahetult tegelevad, nagu klounid, mängujuhid jt). Kindlasti ei laiene kõnealune nõue isikutele, kes tööülesannete täitmisel teiste hulgas ka lapsi teenindavad (müüjad, juuksurid, bussijuhid jne).

Lasteasutus saab teha päringu lastega töötavate isikute kohta tasuta. Päringu tegemiseks piisab lasteasutuse esindaja digitaalallkirjastatud pöördumisest aadressile paring@karistusregister.ee [9], milles on märgitud, et päring tehakse lastega töötavate inimeste kohta. Päringu võib teha ka mitme isiku kohta korraga - näiteks esitades soovitud inimeste nimed ja isikukoodid tabeli kujul. Mitme isiku korraga kontrollimise korral võib päringu andmete ja tulemuste töötlemine võtta tavapärasest kahest tööpäevast kauem.

Päringu vastus saadetakse päringus märgitud aadressile kas digitaalselt allkirjastatuna või paber kandjal. Masspäringu korral märgitakse isikute kohta, kel puuduvad lastekaitse seaduses märgitud süütegude toimepanemise andmed, et karistus puudub. Päringus olevate inimeste osas, kelle kohta leitakse kõnealuseid karistusi, väljastatakse vastav registriteade.

Kui lapsevanem soovib kontrollida näiteks lapsehoidja tausta, saab päringu teha Avaliku e-toimiku vahendusel või e-posti vahendusel juhendades päringu tegemisel siin lehel kirjeldatust ja tasudes riigilõivu 4 eurot.

Avalik karistusregister

Avalik karistusregister võimaldab E-toimiku kaudu kahtluse korral isikute kehtivate karistuste kohta päringuid teha. Seega, kui lapsevanemal (või ükskõik, kellel) tekib lapsega kokku puutuva isiku suhtes kahtlus, saab ta registrist järele pärida, kas see isik on seksuaalsüüteo eest karistatud või mitte. Seega on võimalus kontrolliks olemas ja kõigil on võimalus ise kontrollida ja hinnata, kas lapsele on huvikooli, lasteaia, kooli vms teenuste tarbimine konkreetsel juhul turvaline või mitte.

Olukord ei muutu ka siis, kui seksuaalkurjategija muudab ära oma nime. Karistusregister annab sama vastuse inimese karistuse kohta, sõltumata sellest, kas päring tehakse tema uue või vana nime kasutades.

Infot, kuidas karistusregistrist andmeid küsida, leiab siit: <http://www.rik.ee/et/karistusregister> [10]

Kõige lihtsam on seda teha e-posti teel esitatud taotluse abil. Taotluse esitamiseks tuleb täita lühike vorm, mille leiab samuti lehel <http://www.rik.ee/et/karistusregister> [10]

Taotlusesse ei ole vaja märkida põhjendust, miks andmeid küsitakse. Küll aga peab teadma inimese ees- ja perekonnanime ning isikukoodi, kelle kohta päring tehakse. Täidetud taotlus tuleb saata aadressil paring@karistusregister.ee [9] Igaüks saab enda kohta (1 kord aastas) infot küsida tasuta. Kui infot küsitakse teise isiku kohta (või enda kohta tihemini kui kord aastas), tuleb tasuda riigilõiv 4 eurot. Riigilõivu info on samuti leitav ülalloodud kodulehelt.

Lisainfot saab küsida ka siit info@karistusregister.ee [11] või telefonil: 663 6359 Kohtumenetlus on avalik, samuti kohtulahendid. Seksuaalkuritegude süüdimõistetute otsuste andmeid saab otsida siit (jõustunud kohtulahendid): https://www.riigiteataja.ee/kohtuteave/maa_ringkonna_kohtulahendid/main... [12]

Kohtulahendites on nähtavad nii kurjategija nimi kui isikukood.

Seksuaalkäitumisalast nõustamise kohta on võimalik leida infot [siit](#) [13].

Abimaterjal lapsevanemale ennetamiseks lapse seksuaalse väärkohtlemise ohvriks sattumist

Juhul, kui Teil on kahtlus või teadmine, et Teie last ahistatakse seksuaalselt internetikeskkonnas, leiate abimaterjali [siit](#) [14]. Samuti on abimaterjalis toodud nõuanded, kuidas ennetada lapse seksuaalse väärkohtlemise ohvriks sattumist internetikeskkonnas.

Kuidas ära tunda märke, milline on normaalne, tähelepanu või kohest reageerimist vajav seksuaalkäitumine lapse puhul?

Iga lapsevanem ja spetsialist saab lähtuvalt lapse vanusest hinnata, kas lapse seksuaalsusega seotud käitumine on normaalne, rohkemat tähelepanu või kohest sekkumist vajav. Kuni baromeeter valmib ka eestikeelsena, on võimalik tutvuda [juhendiga laste seksuaalkäitumise ohumärkide kohta](#) [15], mis on koostatud varem valminud materjalile tuginedes.

Lapsed, kes teavad paremini enda õigusi, on ka paremini kaitstud väärkohtlemise eest.

Lapse õiguste konventsiooni tutvustav voldik "Lapse õigused" on kättesaadav [siin](#) [16].

18. novembril on laste seksuaalse väärkohtlemise vastane päev, millega Euroopa Nõukogu juhib tähelepanu laste kaitsmisele seksuaalse väärkohtlemise eest.

Seoses laste seksuaalse väärkohtlemise vastase päevaga avaldatakse täna üle Euroopa [ennetusvideo](#), [17] mida näidatakse tänasest kuni 22. novembrini ka Just Filmi laste õiguste eriprogrammi filmide ees. Video on loonud Euroopa Nõukogu ning eesti keelde on see tõlgitud ja helindatud justiitsministeeriumi eestvedamisel. Ennetusvideo on edaspidi kättesaadav justiitsministeeriumi kodulehel ning ministeeriumiga seotud sotsiaalmeediavõrgustikes.

Video on kättesaadav [siit](#) [18].

Justiitsministeerium toetab 2015. aastal 50 000 euroga laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamisele suunatud projekte. Täpsemalt saad projektikonkursi kohta lugeda [siit](#) [19].

Allikas URL: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine/seksuaalse-vaarkohtlemise-ennetamine>

Lingid:

[1] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/vagivald>

- [2] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/kuriteoennetus>
- [3] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/alaealised>
- [4] <http://www.kriminaalpoliitika.rik.ee/et/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine/mina-olen-enda-oma>
- [5] <http://www.lastekaitseliit.ee/raamat/mina-olen-enda-oma/>
- [6] <http://www.lastekaitseliit.ee/raamat/mina-olen-enda-oma/assets/download/juhendmaterial.pdf>
- [7] <http://www.lastekaitseliit.ee/raamat/ja-prinadlezu-sebe/>
- [8] http://www.tstk.ee/sites/default/files/2017-10/A3_turvataito_viro_pieni_2.pdf
- [9] <mailto:paring@karistusregister.ee>
- [10] <http://www.rik.ee/et/karistusregister>
- [11] <mailto:info@karistusregister.ee>
- [12] https://www.riigiteataja.ee/kohtuteave/maa_ringkonna_kohtulahendid/main.html
- [13] http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/seksuaalkaitumisalane_noustamine.pdf
- [14] <http://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/praktilisi-nouandeid/abimaterjal-lapsevanemale>
- [15] http://www.lastehaigla.ee/public/infotekstid/LASTE_JA_NOORTE_NORMAALSE_TAHELEPANU_NING_SEKKUMIST_VAJA_SEKSUAALKAITUMISE_M
- [16] http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/IMCE/lapse_oiguste_voldik_veeb.pdf
- [17] <https://www.youtube.com/watch?v=TH0mCTVn8rI>
- [18] <http://www.youtube.com/watch?v=TH0mCTVn8rI>
- [19] <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuriteoennetus/kuriteoennetuse-projektikonkurss-2015>